

HØRINGSUTKAST:

Forebyggende plan for barn og unge i Hattfjelldal

*Tiltak for å forebygge at barn og unge
utsettes for omsorgssvikt eller utsetter sin
utvikling for fare*

Innhold

1. Innledning	2
1.1 Bakgrunn for planen	2
1.2 Lovhjemmel og nasjonale føringer	2
1.3 Formål med planen	3
1.4 Målsettinger på individ- og systemnivå	3
1.4 Samisk forvaltningskommune	5
1.5 Avgrensning	6
2. Målbilde for forebyggende arbeid i Hattfjelldal:	6
3. Utfordringsbildet	6
3.1 Kunnskapsgrunnlag	6
3.2 Hvem kan stå i fare for utenforskap?	7
3.3 Utfordringer i Hattfjelldal	7
4. Et godt og trygt oppvekstmiljø = god forebygging for alle barn	9
4.1. Universelt nivå - Tiltak for befolkningen	10
4.2. Selektivt nivå - Tiltak til grupper	10
4.3 Indikativt nivå - Tiltak til enkeltpersoner/familier	10
4.4. «Forebyggingstrekanten» - forebyggende arbeid i Hattfjelldal	10
5. Risiko- og beskyttelsesfaktorer	12
5.1. Kunnskapsbaserte beskyttelsesfaktorer:	12
5.2. Kunnskapsbaserte risikofaktorer:	12
6. Organisering, samhandling og ansvarsfordeling	13
7. Oppfølging av planen – opprettelse av forebyggende team	14
8. TILTAKSDEL - Konkrete forebyggende tiltak	0
8.1. Levekårsutfordringer	2
8.2. Utviklingsvansker	5
8.3. Skadelig psykososialt miljø i barnehagen og skole	9
8.4 Alvorlige krenkelser (psykisk og fysisk vold, seksuelle overgrep)	11
8.5 Rusmiddelavhengighet hos omsorgspersoner (foreldre/foresatte) og hos barnet/ungdommen selv	13
8.6 Alvorlige former for psykiske lidelser hos omsorgspersoner (foreldre/foresatte), alvorlig somatisk sykdom og andre belastende livshendelser i familier	16
8.7 Andre skadelige omsorgsformer	17

1. Innledning

Hovedmål:

- Alle barn og unge i Hattfjelldal har trygge og gode oppvekstforhold.
- Barn og unge skal ikke utsettes for omsorgssvikt eller utsette sin utvikling for fare.

Planen beskriver følgende:

- Mål for kommunens forebyggende arbeid.
- Hvordan arbeidet organiseres og fordeles mellom tjenestene i kommunen.
- Hvordan tjenestene samarbeider.
- Konkrete tiltak.

1.1 Bakgrunn for planen

Alle kommuner skal ha en plan som forebygger omsorgssvikt og at barn og unge utsetter sin utvikling for fare.

Barnevernsreformen/oppvekstreformen trådte i kraft 01.01.2022. Reformen skal styrke forebygging gjennom bedre tverrfaglig samhandling og tidlig innsats i kommunen:

- Flere utsatte barn og familier skal få den hjelpen de trenger på et tidlig tidspunkt.
- Kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging.
- Hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov.
- Rettsikkerheten til barn og familier skal bli godt ivaretatt.
- Ressursbruken og oppgaveløsningen i barnevernet skal bli mer effektiv.

<https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/barnevernsreformen/forebygging-kommune/>

1.2 Lovhjemmel og nasjonale føringer

Barnevernslovens § 15-1 lovfester kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt:

«Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utsetter sin utvikling for fare. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier.

Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide».

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2021-06-18-97/KAPITTEL_16#KAPITTEL_16

Nasjonale føringer om tidlig innsats, forebyggende arbeid og samordning av tjenester:

- Nasjonal faglig retningslinje
<https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/tidlig-oppdagelse-av-utsatte-barn-og-unge>
- Nasjonal veileder Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier
<https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/samarbeid-om-tjenester-til-barn-unge-og-deres-familier/innledning-samarbeid-til-barns-beste>
- Stortingsmelding 28 (2024–2025) Tro på framtida – uansett bakgrunn
<https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/styrket-innsats-for-en-trygg-oppvekst-med-like-muligheter/id3104074/>
- <https://www.helsedirektoratet.no/om-oss/forsoksordninger-og-prosjekter/nasjonalt-program-for-rusforebyggende-arbeid-blant-barn-og-unge>

1.3 Formål med planen

Det er trygt og godt for alle barn å vokse opp i Hattfjelldal:

- Foreldre er i utgangspunktet de nærmeste til å ta seg av sine barns behov for omsorg. Forebygging av omsorgssvikt og det at barn utsetter sin utvikling for fare handler i stor grad om riktig støtte til familier.
- Forebyggende arbeid, og tidlig oppdagelse av omsorgssvikt eller at barn utsetter sin utvikling for fare, er avgjørende for å sikre en trygg og god oppvekst.
- Alle barn, unge og deres foresatte skal få den hjelpen de trenger, så tidlig som mulig.

Forebyggende plan:

- Beskriver utfordringene i Hattfjelldal.
- Viser retning og setter helhetlig fokus på forebygging og tidlig innsats.
- Beskriver målet for det forebyggende arbeidet og hvordan arbeidet er organisert.
- Beskriver hvem som har ansvar for de ulike forebyggende tiltakene i kommunen og hvordan tjenestene samhandler.
- Bidrar til å sikre likeverdige og samordnede tjenester for sårbare barn, unge og deres familier.
- Synliggjør det forebyggende arbeidet i kommunen.
- Bidrar til at forebyggende tiltak foregår systematisk og i henhold til planen.

1.4 Målsettinger på individ- og systemnivå

Forebyggende plan tar utgangspunkt i kommunens øvrige planverk:

- Oversiktsdokument Folkehelse 2024-2027:
https://hattfjelldal.kommune.no/_f/p1/i75d2e8e8-90c4-430a-969d-0775af1f8107/folkehelsen-i-hattfjelldal-kommune-2024-2027.pdf
- Strategisk plan for barn og unge - *God oppvekst for livet* – Oppvekstplan for 2024-2027 hvor bl.a. systematisk forebyggende arbeid og tidlig innsats inngår.

I «Strategisk plan for barn og unge» er følgende vedtatt som visjon og overordnet målsetting:

«Alle barn og unge som bor i Hattfjelldal lever i landets beste oppvekstkommune og hele bygda er med på bygge opp under det».

«Alle barn og unge i Hattfjelldal skal ha et inkluderende oppvekstmiljø av høy kvalitet som fremmer samarbeid, trygghet, læring, trivsel og helse».

Målet er at alle barn og unge som vokser opp i Hattfjelldal:

- er trygge og robuste.
- trives og mestrer hverdagen.
- håndterer normale utfordringer i livet.
- får avdekket eventuelle hjelpebehov tidlig slik at nødvendige og riktige tiltak iverksettes for å avhjelpe og bedre situasjonen.

Målet er at alle foreldre i Hattfjelldal:

- håndterer foreldrerollen på en god måte.
- får egnet hjelp og støtte ved behov.
- får avdekket eventuelle hjelpebehov tidlig slik at tiltak iverksettes for å forhindre svikt i barnets omsorgssituasjon.

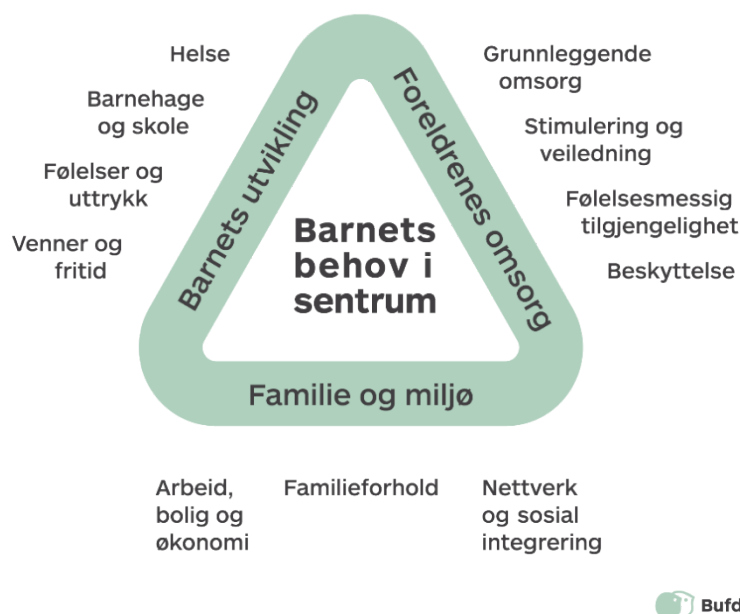
Målet er at ansatte i Hattfjelldal kommune har:

- gode ferdigheter i det å samtale med barn, unge og deres foresatte.
- god kjennskap til risiko- og beskyttelsesfaktorer.
- god kompetanse i tidlig å avdekke hvilke barn som trenger hjelp.
- god kunnskap om forebygging og tiltaksoppfølging.

På systemnivå er målet for de kommunale tjenestene å sikre at:

- det er tilstrekkelig kompetanse hos alle ansatte.
- det gis nødvendig opplæring og veiledning.
- ansatte har god kjennskap til tiltaksapparatet i kommunen.
- det er rutiner for å drøfte undringer og bekymringer både internt og tverrfaglig.
- ansatte er kjent med samtykkebasert samhandling mellom tjenester.
- medvirkning fra barn, ungdom og foreldre skjer på en god og forsvarlig måte.
- det er gode og tydelige rutiner for å melde bekymringer til barnevern eller helse.
- vurderinger, samarbeid og tiltak er forsvarlig dokumentert.

Mange faktorer påvirker om barn får en trygg og god omsorgssituasjon:

1.4 Samisk forvaltningskommune

Hattfjelldal er samisk forvaltningskommune i det sørsamiske området fra 1.juli 2017.

Det vises til følgende:

- <https://www.regjeringen.no/no/tema/urfolk-og-minoriteter/samepolitikk/samiske-sprak/forvaltningsområdet-for-samisk-sprak/id2910947/>
- <https://sametinget.no/sprak/forvaltningsområdet-for-samiske-sprak/>

Samiske barns særlige rettigheter er lovfestet flere steder, f.eks.:

- Sameloven § 3-5: Utvidet rett til bruk av samisk i helse- og omsorgsinstitusjoner
- Opplæringslova § 3-2: Samiske elever har rett til opplæring i samisk
- Barnevernsloven § 1-8: Barnevernet skal i sitt arbeid ta hensyn til barnets etniske, kulturelle, språklige og religiøse bakgrunn i alle faser av saken. Samiske barns særskilte rettigheter skal ivaretas.

I kommunens forebyggende arbeid legger vi som hovedregel til grunn at tiltakene gjelder for alle barn, unge og familier uavhengig av bakgrunn. Vi skal være kultursensitive i møte med mennesker.

Vi anerkjenner imidlertid at samiske barn og familier kan ha særskilte behov i møte med det offentlige hjelpeapparatet. I tillegg til kommunal sørsamisk rådgiver, støtter vi oss på eksterne ressurser med særskilt kompetanse, noe som er synliggjort i planen.

1.5 Avgrensning

Planen er i utgangspunktet ikke en generell plan for forebygging og helsefremming for alle barn og unge. Planen er avgrenset til å forebygge omsorgssvikt og det at barn utsetter sin utvikling for fare.

Det at barn utsetter sin utvikling for fare (atferdsvansker mv.) *kan* være et uttrykk for forhold i familien og/eller belastninger barnet utsettes for i sin hverdag. Det *kan* henge nært sammen med psykiske utfordringer, rus, vold, overgrep og annen omsorgssvikt i familien, eller mobbing og utestengelse i barnehage/skole. I tillegg *kan* utviklingsforstyrrelser, psykisk uhelse eller andre forhold ved barnet være medvirkende årsak til barnets uttrykk. Vi har derfor valgt å se forebyggende plan etter barnevernlovens §15-1 inn i et større perspektiv.

Planen vil imidlertid ikke omhandle forebygging knyttet til f.eks. tobakk, kosthold, fysisk helse/inaktivitet osv. For slike tema henvises det til Folkehelseplanen.

2. Målbilde for forebyggende arbeid i Hattfjelldal:

- Alle barn og unge i Hattfjelldal har en god og trygg oppvekst.
- Alle barn, unge og deres familier kan enkelt komme i kontakt med hjelpeapparatet.
- Forebyggende tiltak skjer på alle nivå og i hele organisasjonen.
- Kommunale tjenester og frivillig sektor samarbeider tett og utfyller hverandre.
- Barnets behov er alltid i sentrum.
- Laget til barnet fungerer i alle saker.
- Tiltak for å forhindre at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller setter sin utvikling i fare fungerer.
- Barn og familier som trenger ekstra hjelp og støtte får dette til rett tid og med riktige tiltak.
- De ulike tjenestene i kommunen samarbeider systematisk og helhetlig.
- Alle samarbeidsavtaler overholdes og alle tjenester tar ansvar for sine oppgaver.
- I grensetilfeller mellom tjenestoområder (gråsoner) «*lener alle seg over kanten*» slik at det ikke oppstår gap mellom tjenestene.
- Tjenester på gult og rødt nivå bidrar inn imot grønt nivå når det er behov.
- Bekymringsmeldinger sendes barnevernstjenesten når tiltak på «rødt nivå» vurderes nødvendig, fortrinnsvis i samarbeid med den/de situasjonen berører.

3. Utfordringsbildet

3.1 Kunnskapsgrunnlag

Planen bygger på følgende kunnskapsgrunnlag og bakgrunnsinformasjon:

- Folkehelseprofil og oppvekstprofil: <https://www.fhi.no/he/folkehelse/folkehelseprofil/>
- Oversiktsdokument folkehelse 2024-2027:
https://hattfjelldal.kommune.no/_f/p1/i75d2e8e8-90c4-430a-969d-0775af1f8107/folkehelsen-i-hattfjelldal-kommune-2024-2027.pdf

- Bufdirs kommunemonitor: <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/monitor/barnevern/?primary=1826>
- Ungdata: <https://www.ungdata.no/rapporter/?fylke=18#theform>
- Elevundersøkelsen høsten-24
- Foreldreundersøkelse barnehager
<https://barnehagefakta.no/barnehage/974046245/hattfjelldal-barnehage>
- Erfaringskunnskap/innspill fra de ulike kommunale tjenestene

3.2 Hvem kan stå i fare for utenforskap?

Noen grupper barn og unge er mer sårbare enn andre og har en høyere risiko enn gjennomsnittet for å havne utenfor fellesskapet. Utenforskap har store personlige omkostninger, men koster også samfunnet dyrt.

Kommunenes sentralforbund har i sitt «Utenfor-regnskap» gjort økonomiske beregninger over lønnsomheten ved å forebygge utenforskap. <https://www.ks.no/fagomrader/forskning-og-utvikling-fou/forskning-og-utvikling/fou-rapporter/utenfor-regnskapet-er-lansert/>

KS nevner spesielt 7 grupper som det er ekstra viktig å hjelpe:

1. Unge som har sluttet på videregående skole, eller som ikke har gjennomført på normert tid pluss to år.
2. Barn i lavinntektsfamilier hvor barnet er norskfødt med innvandrerforeldre.
3. Barn i lavinntektsfamilier der en eller begge foreldrene mottar uføretrygd eller økonomisk sosialhjelp.
4. Barn som har foreldre med diagnose innen psykiske lidelser eller rusmiddelproblem.
5. Barn med hjelpetiltak i barnevernet.
6. Barn diagnostisert med depresjon eller angst.
7. Barn diagnostisert med atferdsvansker.

3.3 Utfordringer i Hattfjelldal

Oversiktsdokumentet for folkehelsen slår fast at mye allerede er bra i Hattfjelldal, f.eks. :

- God satsing på det forebyggende arbeidet for barn, ungdom og familier i kommunen.
- Høy andel av elevene trives på skolen. De fleste er også fornøyd med fritidstilbudet.
- Økning av ungdommer som fullfører videregående og tar høyere utdanning.

Samtidig er det nødvendig å være oppmerksom på forhold som kan føre til belastninger og utfordringer for barn, unge og deres familier.

Sosiale og økonomiske forhold i befolkningen:

- Høyere andel av barn som lever i lavinntektshusholdninger sammenlignet med fylket (10,4 i Hattfjelldal mot 8 % i Nordland).
Høyere andel barn i husholdninger uten yrkestilknyttede personer sammenlignet med fylket (14% i Hattfjelldal mot 9,1 % i Nordland) <https://www.bufdir.no/statistikk-og-analyse/monitor/barnefattigdom/?primary=1826>
- Lav andel som tar høyere utdanning (Oversiktsdokument Folkehelse 2024-2027).
- 27% av ungdommene tror de kommer til å bli arbeidsledige.
24 % av ungdommene tror de kommer til å ta høyere utdanning
<https://www.ungdata.no/rapporter/?fylke=18#theform>
- Stigende andel i befolkningen med psykiske symptomer og større andel enn i landet som helhet og i fylket (Oversiktsdokument Folkehelse 2024-2027).
- Økt alkoholbruk på ungdomstrinnet (Oversiktsdokument Folkehelse 2024-2027).
- Økende skolefravær.
- Trivsel, mestring og motivasjon er under landsgjennomsnittet for ungdomstrinnet.
- Økende gjeldsproblematikk.
- Noe økning på unge uføre, men ikke over landsgjennomsnittet.

Utfordringer blant barn, ungdom og foreldre:

- Noe økende antall barn med atferdsuttrykk i skole og barnehage (f.eks uro, manglende konsentrasjon og lite utholdenhet).
- Bekymring rundt barns økte bruk av sosiale medier (også nasjonalt fokus).
- Utfordringer for en del barn med to hjem pga. mangelfull dialog og samarbeid mellom foreldre, noen ganger store konflikter og foreldretvister.

Omsorgsbetingelser:

- Det fremstår økende usikkerhet blant førstegangsførelse (hvilken informasjon/kunnskapskilde støtter man seg til).
- Konkrete utfordringer i forhold til bekledning, kosthold, hygiene, gymtøy og oppfølging av lekser.
- Samspill mellom barn og foresatte blir beskrevet som krevende av foreldre i konsultasjoner (relasjonsutfordringene gjelder blant annet grensesetting).
- Opplevelse av lavere foreldreinvolvering i forhold til barns trivsel, mestring og tilhørighet både i skole og på fritid.

Tillit og samarbeid:

- Faglige nasjonale råd har fått konkurranse fra andre kanaler (sosiale media). Det oppleves at foreldre i større grad er skeptiske til, og stiller spørsmål ved de nasjonale rådene og søker informasjon fra andre kanaler. Hvordan skal kommunen møte dette?
- Er det blitt lavere grad av tillit mellom innbyggere og kommunale tjenester?
- Kan foreldresamtaler og foreldremøter mellom skole/barnehage-hjem utvikles med tanke på innhold?

Kompetanse hos ansatte:

- Varierende formell kompetanse og erfaring hos ansatte når det gjelder å være oppmerksom på forhold som *kan* øke risiko for omsorgssvikt, hvordan fange opp barn og familier som *kan være* ekstra sårbare eller avdekke tegn som *kan bety* at barnet utsettes for omsorgssvikt.

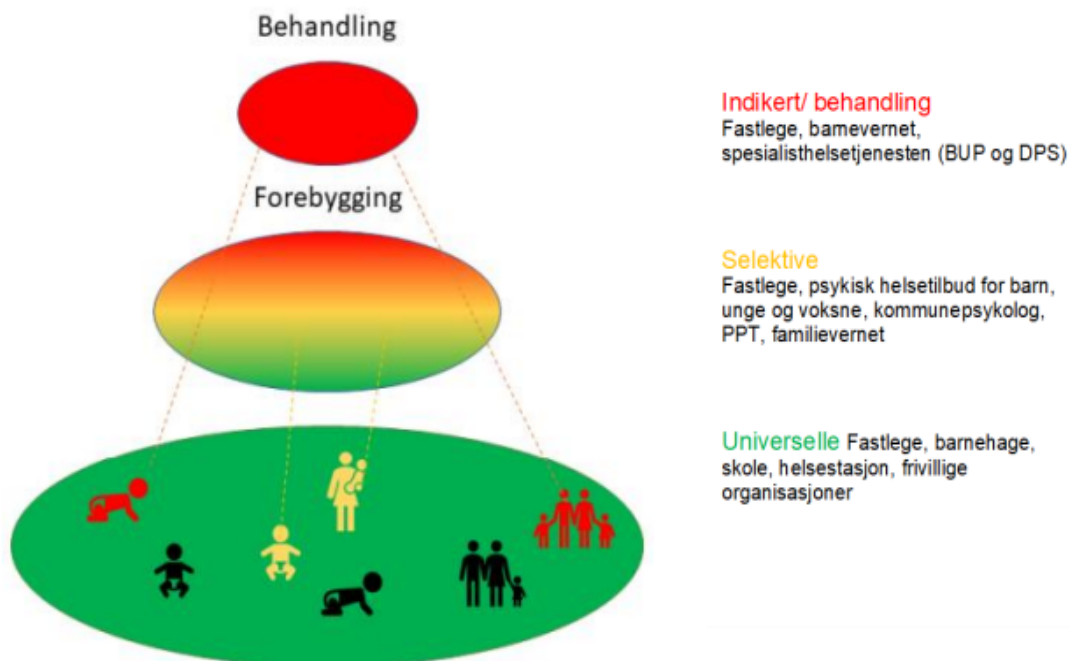
4. Et godt og trygt oppvekstmiljø = god forebygging for alle barn

Forebyggende arbeid for barn og unge dreier seg om å skape et godt oppvekstmiljø for den enkelte. Suksessfaktorer i dette arbeidet kan for eksempel være:

- Tidlig innsats på alle nivå.
- Styrking av familiene.
- Tverrfaglig samarbeid og samhandling.
- Kompetanseheving av ansatte.
- Jevnlig vurdering av risikofaktorer og tiltak

Vi deler forebyggende tiltak inn i tre ulike nivåer: universell, selektiv og indikert.

Vi bruker «trafikklysmodellen» med inndeling i grønt, gult og rødt nivå.

Barnehager og skole er våre viktigste arenaer for forebygging på alle tre nivåene. Gode lek- og læringsmiljø med kompetente voksne bidrar til en grunnleggende trygghet, mestring og tilhørighet.

I tillegg til kommunale tjenester er frivillige lag og foreninger allerede gode bidragsytere til forebyggende arbeid i Hattfjelldal og dette skal vi bygge videre på.

4.1. Universelt nivå - Tiltak for befolkningen

Universelle tiltak er tiltak på grønt nivå. Tiltakene er rettet mot alle i en gruppe og vurderes være bra for samtlige i målgruppen.

Universell forebygging retter seg mot store befolkningsgrupper, for eksempel kan dette være helsefremmende skoler og barnehager, kampanjer mot mobbing, tilrettelegging for økt fysisk aktivitet eller fritidstilbud for barn og unge.

Universelle tiltak omfatter forebyggende innsats uten at det er identifisert personer eller grupper med ekstra risiko.

4.2. Selektivt nivå - Tiltak til grupper

Selektive tiltak er tiltak på gult nivå. Tiltakene rettes mot grupper som har forhøyet risiko.

Denne typen forebygging har som mål å bedre forholdene for spesifikke grupper, det kan være gjennom å tilby gratis kjernetid i barnehagene, eller å opprette spesielle tiltak for barn som kan stå i fare for å utsette sin utvikling for fare.

Eksempel på tiltak kan være å tilby rådgivning eller støtte til pårørende av personer med psykiske uhelse eller rusmiddelavhengighet, eller til familier som er i krise pga. uventet dødsfall. Det kan også være å etablere samarbeid på tvers av tjenestene for å samordne tilbud.

Selektive tiltak kan være f.eks. foreldreveiledning, Frisklivssentral, aktivitetsgrupper for barn, miljøtiltak i enkelte klasser og PS-gruppe.

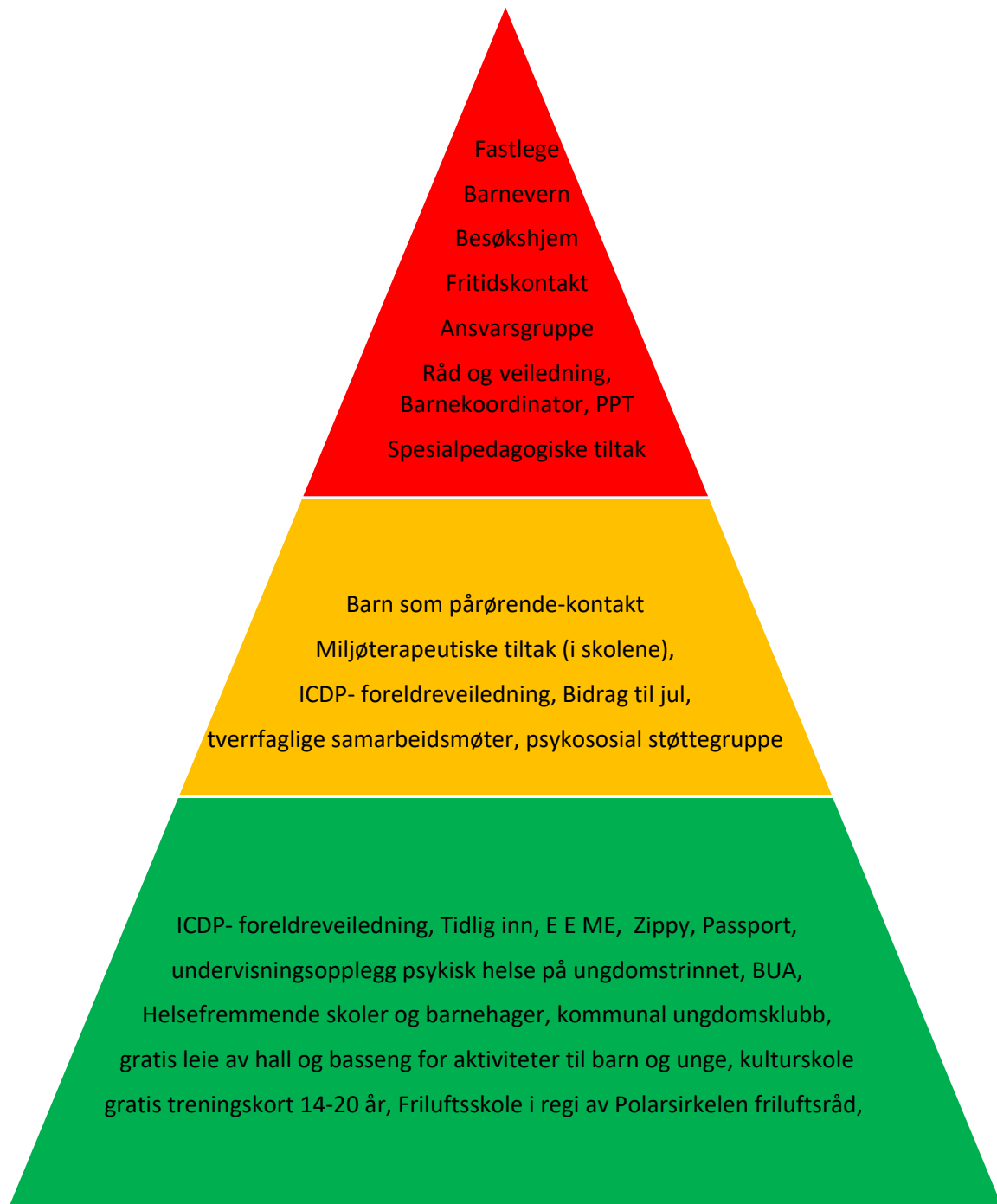
4.3 Indikativt nivå - Tiltak til enkeltpersoner/familier

Indikative tiltak er tiltak på rødt nivå. Disse tilbys barn og foreldre det det er klare tegn på risikofaktorer og utfordringer. Situasjonen kan ha oppstått brått, eller vedvart over tid. Tiltak på lavere nivå kan være prøvd, men ikke hatt tilstrekkelig effekt.

Indikativ forebygging er kompenserende tiltak. Tiltakene er til en viss grad lovregulert og rettighetsfestet. Eksempler på indikative tiltak kan være f.eks. besøkshjem, ansvarsgrupper, veiledning, spesialpedagogiske tiltak,

4.4. «Forebyggingstrekanten» - forebyggende arbeid i Hattfjelldal

«It takes a village to raise a child» - «Det trengs et helt samfunn for å oppdra et barn»

Faktorer utenfor de kommunale tjenestene som også påvirker oppvekstforhold i kommunen er bl.a.:

- Frivillige lag og foreninger.
- Ildsjeler.
- Generelt helsefremmende arbeid.
- Politiske beslutninger (f.eks. tilrettelegging, betalingssatser og bolystvirkemidler)

5. Risiko- og beskyttelsesfaktorer

Hattfjelldal kommune har valgt å ta utgangspunkt i kunnskap om risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer. Inspirasjon og materiell for planarbeidet er hentet fra Korus.

<https://korus.no/sor/forebyggende-plan-et-tiltak-i-barnevernsreformen>

5.1. Kunnskapsbaserte beskyttelsesfaktorer:

Begrepet beskyttelsesfaktorer innebærer «*enhver faktor, individuell, relasjonell eller miljømessig, som bidrar til å fremme en positiv utvikling for barn og unge*». (Helsedirektoratet IS-2696).

Det å **styrke beskyttelsesfaktorene** er det mest grunnleggende i hele oppveksten, både i hjemmet, barnehagen, skolen og på fritiden.

Eksempel på beskyttelsesfaktorer:

- Barnet hjelpes til aldersadekvat eller bedre fungering på samtlige kompetanseområder: Kognitivt, språklig, atferdsmessig, følelsesregulering, sosialt og motorisk.
- Barnet hjelpes til å få venner og tilhørighet til et sosialt fellesskap.
- Fra ca. 8- års alder har barnet en hobby og/eller fritidsinteresse og opplever mestring
- Barnet tilpasser seg godt til barnehage og skole, innordner seg rutiner, godtar grensesetting, er sosialt inkludert og har gode skolefaglige prestasjoner.
- Omsorgspersonene har god omsorgsutøvelse.
- Omsorgspersonene er godt integrert i samfunnet og er i jobb/utdanning, har en god fungering og sosialt nettverk.
- Barnet fra ca.10-års alder karakteriseres av optimisme, et positivt selvbilde, er lett å like, sosial av natur og klarer godt sin hverdag.

Skoler og barnehager har en lovpålagt plikt til å arbeide kontinuerlig for et trygt og godt psykososialt miljø for alle barn.

- <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/opplaring/lov-om-grunnskoleopplaringa-og-den-vidaregaande-opplaringa-opplaringslova/fjerde-del--fellesreglar-for-grunnskoleopplaringa-og-den-vidaregaande-opplaringa-for-barn-og-unge/kapittel-12-skolemiljoet-til-elevane/-12-3-nulltoleranse-og-forebyggjande-arbeid/>
- [Lov om barnehager \(barnehageloven\) - Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø - Lovdata](#)

5.2. Kunnskapsbaserte risikofaktorer:

Risikofaktorer er en felles betegnelse på forhold som øker faren for at personer utvikler psykiske og/eller sosiale vansker.

Begrepet risikofaktorer innebærer «*enhver egenskap eller eksponering som leder til økt sannsynlighet for en negativ utvikling i form av sykdom, skade, mangelfull mestring etc.*».

Utgangspunktet er at barn og unge er utsatt for ulike typer risiko. Det kan være biologiske risikofaktorer som har oppstått som følge av dårlige ernæring eller rusbruk under graviditet, og det kan være miljøfaktorer som påvirker barnet etter fødselen. Slike miljøforhold kan være fattigdom, foreldres utdanningsnivå, familiekonflikter, negative erfaringer som omsorgssvikt, vold og overgrep (Helsedirektoratet IS-2696).

Eksempel på risikofaktorer:

- Levekårsutfordringer.
- Skadelige omsorgsformer (ulike former for svikt).
- Emosjonell utilgjengelighet/fjernhet hos foresatte.
- Rusmiddelbruk hos foresatte.
- Alvorlige krenkelser (psykisk, fysisk vold, mishandling, seksuelle overgrep).
- Alvorlige former for psykiske lidelser hos foresatte.
- Utviklingsvansker som ikke blir forstått og hjulpet.

Risikofaktorene krever ulike forebyggende tiltak til barn i alle aldre, foreldre og familier.

Det kreves tiltak på alle forebyggingsnivåene:

- Universelt (for alle).
- Selektivt (mot risikogrupper).
- Indikert nivå (mot personer hvor risikofaktorer er kartlagt).

6. Organisering, samhandling og ansvarsfordeling.

Forebygging krever målrettet innsats på flere nivåer og av mange instanser.

En kritisk suksessfaktor er at alle tjenester kjenner eierforhold til det forebyggende arbeidet og tar ansvar for at forebygging skjer systematisk på overordnet nivå, gruppenivå og individnivå.

For å lykkes må all tjenesteyting i Hattfjelldal kommune være godt organisert, samordnet og med tydelig ansvarsfordeling.

Tiltaksdelen beskriver detaljerte tiltak, organisering og ansvarsfordeling.

Det foreslås å opprette et tverrfaglig forebyggende team for å sikre det videre arbeidet.

7. Oppfølging av planen – opprettelse av forebyggende team

Kommunen oppretter et forebyggende team.

Forebyggende team for barn og unge skal:

- Bestå av sentrale tjenester rettet mot barn, unge og deres familier.
- Utarbeide konkret rutine for forebyggende team.
- Utarbeide forslag til et «tidlig-innsats team» eller «familieenhet» med dedikerte ressurser fra ulike tjenester som skal sikre tiltak på individnivå (gult og rødt nivå).
- Ha oversikt over utfordringer i oppvekstmiljøet, innhente og utveksle nødvendig informasjon om hva som rører seg i barne- og ungdomsmiljøet. I dette inngår å avklare hvem som koordinerer arbeidet med Ungdata, samarbeid med politikontakt osv.
- Sikre at tiltaksarbeidet skjer slik det er beskrevet i planen.
- Evaluere tiltaksdelen i planen minimum 1 gang pr år.
- Gjøre nødvendige justeringer av tiltak i planperioden.
- Forebyggende team skal møtes så ofte som behovet tilsier det for å sikre nødvendig framdrift i arbeidet.
- Rapportere til politisk nivå om status på det forebyggende arbeidet minimum 1 gang i året, fortrinnsvis i tilknytning til annen rapportering.

Ansvarlig for kommunens forebyggende team er: Kommunalsjef for Oppvekst og Kultur.

Plandokumentet skal revideres hvert 4. år.

8. TILTAKSDEL - Konkrete forebyggende tiltak

Planens tiltaksdel viser konkrete forebyggende tiltak, ansvarsfordeling og samarbeid. Tiltaksdelen er ment å være et dynamisk og konkret verktøy i praksis. Den enkelte tjeneste er ansvarlig for å utarbeide, evaluere og justere egne rutiner i tråd med planens mål og tiltak.

Tiltak må skje innenfor den enkelte avdelingens økonomiske ramme, evt. eksterne tilskuddsmidler.

Tiltaksdelen har også til hensikt å synliggjøre arbeid som allerede pågår og hva som er under planlegging.

Først beskrives generelle utfordringer som ikke er knyttet opp til risikofaktorer. Deretter skisseres tiltak i forhold til den enkelte risikofaktor.

Tverrfaglig samarbeid i praksis.	Mål	Utfordring	Tiltak
Samarbeid rundt individuelle tiltak	Alle barn og familier skal få helhetlig og koordinert hjelp og oppfølging fra kommunens tjenester.	Noen situasjoner er sammensatte og komplekse. Det er ikke alltid tydelig om behovet har sitt utspring i helsetilstand eller utviklingsforstyrrelse hos barnet, forhold i hjemmet/ omsorgsbetingelser. Hvem tar initiativ til samarbeid når flere tjenester bør inn? Hvem tar ansvar for å koordinere hjelpen? Koordinators rolle. Hvem sikrer at informert samtykke er på plass. Hva gjøres hvis enkelttjenester ikke følger opp det som er avtalt i samarbeidsmøter/ansvarsgruppemøter? Melde avvik?	Utarbeide gode rutiner på overordnet systemnivå
Meldeplikt til barnevernstjenesten	Alle barn skal få rett hjelp til rett tid. Ingen barn skal «gå under radaren»	Ulik forståelse for når meldeplikt inntreffer Terskelen for å melde varierer	Kontinuerlig kunnskapsheving Faglige drøftinger

Grensetilfeller/gråsoner	Ingen skal «falle mellom to stoler».	I enkelte situasjoner er det ingen egentlig som har direkte ansvar, men noen må likevel ta ansvar. Hvordan sikrer vi dette i praksis? «Vente og se-holdning»? Hvem tar tak i problematikken?	Rutiner på overordnet systemnivå
Overganger	I overgang mellom tjenester skal viktig informasjon videreformidles.	Overganger utgjør en risiko for sårbare barn og unge. Hvordan sikre at alle overganger skjer mest mulig sømløst for involverte parter? Hvem har og hvem tar ansvar?	Utarbeide rutiner. Samtykkeskjema.
Barnehage/skole	Sikre god overgang.	Rutiner foreligger.	Avklare om dagens rutiner dekkende for alle situasjoner?
Grunnskole/videregående	Sikre god overgang. Sikre gjennomføring av videregående opplæring.	Det er rutine innenfor skolesektoren for overgang mellom grunnskole og videregående. Problemstillinger som oppstår er familiers utfordringer med å finne hybel, og etablere ungdommen på hybel.	Utarbeide felles rutiner
Tjenester for barn/voksenter tjenester	Sikre overgang mellom tjenestenivå	Ulike tjenester har forskjellig aldersgrenser for når tjenester gis som rettigheter til barn eller innenfor voksenter tjenester, f.eks. går ulike skiller ved 16, 18 og 25 år innenfor lovverket. Disse overgangene utfordrer systemet når det gjelder vurderingene rundt hvem som har rett til tjenester og hvem som har hovedansvaret for å gi tjenester.	Utarbeide felles rutiner
Endring i personellsituasjonen	Ved endring i personell skal informasjon sikres og tiltak opprettholdes	Bytte av saksbehandler/ny kontaktperson/utskifting av ansatte. Hvem sikrer overføring av informasjon/vurdering av behov/oppretholdelse av tiltak? Den som slutter? Leder?	Utarbeide rutiner
Forebyggende arbeid	Tilbud til ekstra sårbare barn	Det er ikke tilstrekkelig avklart hvem som skal gjøre hva. Barnevernstjenesten bidrar bl.a. med tiltak på «gult nivå», eksempelvis miljøtiltak i skolen og leksehjelp. Etter avvikling av LOS-prosjekt er det ikke definert hvem som skal utføre denne typer oppgaver.	Må avklares nærmere

Dokumentasjon av forebyggende arbeid	Forebyggende arbeid bør dokumenteres	Hattfjelldal kommune har ikke noe felles system for å dokumentere forebyggende arbeid. Hvordan løser vi dette i praksis for å sikre at tiltak blir dokumentert og sporbart for ettertiden?	Innkjøp og implementering av dokumentasjonssystem
Hvem skal utføre ulike forebyggende tiltak?	Tilbud til alle barn	Det er ikke tilstrekkelig avklart hvem som skal gjøre hva. Barnevernstjenesten bidrar bl.a. med tiltak på «grønt nivå», eksempelvis aktiviteter i samarbeid med frivillige organisasjoner (slalåmtur Hemavan, julelunsj for elever mv.). Dette er en etablert praksis som ikke er definert. Noen oppgaver «henger igjen» etter LOS-prosjektet ettersom disse ikke er definert inn i videre drift.	Må avklares nærmere

Nedenfor følger konkret gjennomføring av forebyggende tiltak på ulike nivå (rødt, gult og grønt) i forhold til hver enkelt risikofaktor. Risikofaktorene er ikke i prioritert rekkefølge. Tiltakene er heller ikke i prioritert rekkefølge.

8.1. Levekårsutfordringer

Mål: Høy opplevelse av tilhørighet og inkludering.

Tiltak: Legge til rette for at ingen faller utenfor på grunn av sosial- eller økonomiske ulikhet, etnisitet, religion, funksjonsnedsettelse og annet.

Tiltak for gode levekår	Ansvar	Status	Organisering/samarbeid
Barneperspektivet skal alltid vurderes i alle type saker (Råd- og veiledning, økonomisk stønad, gjeldsrådgivning og statlige tjenester, boligsosialt arbeid).	NAV	Lovpålagt Gjennomføres i hver sak	NAV

Bidrag til jul	Frivilligsentralen	Ikke lovpålagt Gjennomføres årlig	Samarbeid mellom Frivilligsentralen, Hattfjelldal menighet og Hattfjelldal kommune (NAV, barnevernstjenesten, servicekontor og ordfører).
Boligsosialt arbeid - Kommunal bolig	NAV/Næring- og teknisk	Iverksatt Tildeles ved behov	NAV og NT-avdelingen
Boligsosialt arbeid - Startlån	NAV	Lovpålagt	Kommunale retningslinjer. Intern rutine https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/barn-familie-og-sosiale-tjenester/startlan/
Tilbud på fritiden til bosatte flyktninger	NAV Flyktningetjenesten Frivilligsentralen	Ønskelig	Behovet vurderes fortløpende basert på gruppens sammensetning (voksne/barnefamilier)
Samtalegrupper for barn som lever i to hjem https://vfb.no/produkter-og-tjenester/skilsmissgrupper/	Skolehelsetjenesten	Ikke lovpålagt Ved behov	Bruker verktøyet fra Voksne for Barn. Gir barn mulighet til å snakke om samlivsbruddet med andre som opplever det samme, og med noen andre voksne enn foreldrene. Ikke egen rutine. Iverksettes etter behov eller ønske fra foresatte eller samarbeidspartnere. Basert på samtykke.
Barn og unge skal bli sett, hørt og ivaretatt. https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/	Alle barn er alles ansvar	Oppmerksomhetsplikt av alle som møter barn og unge og deres foresatte	https://www.helsenorge.no/psykisk-helse/barn-og-unges-psykiske-helse#oversikt-over-hjelpetjenester
Barn og foreldre får kunnskap om gratisprinsippet i skolen	Skolen	Lovpålagt	Skolen informerer i elevråd/ FAU/foreldremøter. BUA brukes ved behov.
Gratis leie av hall og basseng til lag og foreninger som har aktiviteter for barn/unge		Iverksatt Politisk vedtak	https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/kultur-idrett-og-fritid/idrett-trening/treningsrom/
Gratis tilgang til treningsrom i alderen 16- 20 år		Iverksatt	https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/kultur-idrett-og-fritid/idrett-trening/treningsrom/

		Politisk vedtak	Egne regler gjelder for skoleungdom fra 9.kl. Alle må betale depositum på kr 200,-.
BUA (Gratis leie på utstyrssentral)	Frivilligsentralen	Iverksatt	https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/kultur-idrett-og-fritid/fritid/bua/
Ungdomsklubb	Kommunalsjef for Oppvekst - og Kultur	Iverksatt	https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/kultur-idrett-og-fritid/fritid/ungdomsarbeid/ Ungdomsmedarbeider ansatt i 30% stilling.
Sommerjobb for ungdom mellom 15-18 år	HR og kommunalsjefer	Iverksatt	Innarbeidet praksis med tilbud om sommerjobb til ungdom mellom 15-18 år. Prinsipielle avklaringer/retningslinjer planlegges utarbeidet.
Tilskudd til aktiviteter for barn og unge	Kommunalsjef Oppvekst og Kultur	Iverksatt Politisk vedtak	https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/kultur-idrett-og-fritid/fritid/ungdomsarbeid/ Kommunestyret bevilger tilskuddsramme i årlig budsjettvedtak. Ungdomsrådet innstiller til formannskap som fatter vedtak om fordeling av tilskudd.
Helsefremmende skole og barnehager	Skolen v/ rektor Barnehagene v/styrer	Iverksatt	https://www.nfk.no/_f/p1/ib19379e4-5e69-4d81-bf81-9a611c0abb90/kravspesifikasjon-videregaende.pdf Plan for helsefremmende barnehager Hattfjelldal kommune, mai 2019 (dokument). Kosthold/søvn/fysisk aktivitet er tema på foreldremøter. Klassene skal ha en egen «røris» (fysisk aktivitet) hver dag.
Søskenmoderasjon på 50 % for det andre barnet i barnehagen. Gratis barnehageplass for det tredje barnet i familien som går i barnehage samtidig.	Barnehagene v/styrer	Iverksatt Politisk vedtak	Høyere søskenmoderasjon enn lovkravet som er 30%.
Søskenmoderasjon SFO	Skolen v/ rektor	Iverksatt Politisk vedtak	Det er ikke lovpålagt med søskenmoderasjon i SFO.

Friluftsskole i skolens sommerferie https://www.polarsirkelen-friluftsråd.no/	Polarsirkelen friluftsråd	Iverksatt Årlig tilbud	Polarsirkelen friluftsråd tilbyr medlemskommunene sommerferietilbud.
Rusforebyggende temakveld for ungdom og foreldre	Psykisk helse- og rustjenesten	Ikke aktivt Behov	God erfaring fra tidligere. Har ikke vært avholdt de siste årene. Ønskes gjeninnført.
Helsestasjon for ungdom	Helsestasjonen	Ikke iverksatt Ønskelig/behov	Under planlegging. Søkt tilskudd for styrking av helsestasjon.
Gratis leie av lokaler til bursdagsfeiringer for barn	Kommunalsjef for oppvekst og kultur	Iverksatt	Kommunen legger til rette for at barnebursdager kan markeres ved gratis leie av ungdomsklubb-lokalet, mot rydding og rengjøring etter bruk.
Gruppeaktiviteter etter skoletid	Ikke avklart	Har vært tidligere i prosjektregi (LOS). Behov	LOS-gruppene fungerte bra. Gruppene er etterspurt, men ble avvirket da prosjektperioden med LOS var ferdig. Hvordan kan vi erstatte dette? Samarbeid med frivillige, lag og foreninger?
Aktiviteter i skolens ferier (gratis)	Ikke avklart Frivilligsentralen?	Behov Etter tilskuddssøknader	Samarbeid med frivillige, lag og foreninger.
Møteplasser for familier (for integrering og inkludering)	Ikke avklart Frivilligsentralen?	Ønskelig Behov	Samarbeid med frivillige, lag og foreninger.
Forebygge utenforskap og stigmatisering Holdningsskapende arbeid for inkludering av alle i bygda	Ikke avklart	Ønskelig Behov	Hvordan jobbe aktivt med negative forestillinger og holdninger knyttet til f.eks. etnisitet, kjønnsidentitet, stigmatiserte grupper?

8.2. Utviklingsvansker

Mål: Utviklingsvansker skal ikke føre til utenforskap, sosiale utfordringer eller at barnet på annen måte utsetter sin utvikling for fare.

Tiltak: Fange opp utviklingsvansker tidlig og sette inn riktige tiltak.

Tiltak for å avdekke utviklingsvansker	Ansvar	Status	Organisering/samarbeid
Fastlege	Legetjenesten	Lovpålagt. Retten til helsehjelp	Kan henvise videre til spesialisthelsetjenesten (f.eks. BUP)
Nasjonalt forløp for barnevern	Barnevernstjenesten og helsetjenesten	Lovpålagt	Forløpet handler om hvordan barneverns- og helsetjenesten skal samarbeide for å gi barn og unge et godt og helhetlig tjenestetilbud. https://www.bufdir.no/fagstotte/barnevern-oppvekst/forlop-barnevern/ Samarbeidsrutiner er under utarbeidelse.
Spesialpedagogiske tiltak Alternative opplæringsarenaer	Skolen v/fagveileder og rektor.	Lovpålagt Individuell vurdering. Retten til tilpasset opplæring	Intern rutine. Henvisning fra skolen til PPT etter samtykke fra foreldrene. Behov for ansvarsgruppe vurderes og bør trolig etableres.
Ansvarsgrupper	Barnevernstjenesten, helsesykepleier eller andre koordinerer	Tiltak for å organisere og samordne hjelpen	Koordinator oppnevnes (avhengig av hovedproblem).
Tiltak ved skolevegring	Skolen		Intern rutine for fraværsoppfølging. Nasjonale myndigheter vil i løpet av 2026 lage en ny plan. Utdanningsdirektoratet skal sammen med flere andre direktorat lage en anbefaling om hva skolen og tjenestene for barn og unge bør gjøre for å forebygge og håndtere fravær, uavhengig av årsak.
Oppfølging av enkeltelever i videregående skole	<i>Ikke avklart</i>	<i>Behov</i>	Ikke avklart (tidl. ivaretatt i LOS-prosjekt og deretter av barnevernstjenesten).
Sikre god overgang til videregående skole, bl.a. hjelp til å finne hybel ved behov	<i>Ikke avklart</i>	<i>Behov</i>	Ikke avklart (tidl. ivaretatt i LOS-prosjekt og deretter av barnevernstjenesten).

Tidlig kartlegging og systematisk observasjon (ALLE MED OG TRAS)	Barnehagene	Iverksatt	Observasjonsmateriell benyttes. Intern rutine.
Tidlig kartlegging Kompetanseløft spesialpedagogikk og inkluderende praksis	Skolen	Lovpålagt Retten til tilpasset opplæring	Intern rutine
Fraværsoppfølging	Skolen	Iverksatt	Intern rutine (gjennomgåås årlig). Fravær følges opp fra første dag. Ved 9 dagers fravær i semesteret skal rektor varsles.
Spesialpedagogiske tiltak	Skolen v/fagveileder	Lovpålagt Retten til tilpasset opplæring	Intern rutine.
PPT for Vefsn-regionen https://www.vefsn.kommune.no/om-oss.475469.no.html	Skolen i samarbeid med PPT	Lovpålagt	Intern rutine. Henvisning fra skolen til PPT etter samtykke fra foreldrene.
Tverrfaglig team i skole og barnehage	Skolen v/rektor Barnehage v/styrer	Iverksatt	Skolehelsetjenesten, barnevernstjenesten og PPT deltar fast. Egen rutine (i Compilo). Bør revideres.
Drøfting/oppfølging	Skolen v/rektor og kontaktlærer, evt. fagveileder	Lovpålagt	Intern rutine.
ASQ https://www.rbup.no/kunnskapsressurser/asq-og-asq-se	Helsestasjonen	Iverksatt	Gjennomføres av helsestasjonen ved behov.
Samarbeid skole-hjem	Skolen v/kontaktlærer	Iverksatt	Intern rutine. https://www.snakkemedbarn.no/tips-til-samtalen/samtaler-med-barnets-foresatte/

Tidlig kartlegging Kompetanseløft spesialpedagogikk og inkluderende praksis	Skolen v/kontaktlærer	Lovpålagt Iverksatt. Retten til tilpasset opplæring	Intern rutine.
Kartlegge aldersadekvat utvikling ift. språk og sosiale ferdigheter	Skolen	Lovpålagt Iverksatt	Intern rutine. R-Team på skolen.
Elevsamtaler og utviklingssamtaler	Skolen v/kontaktlærer	Iverksatt	Intern rutine.
Foreldremøter i skole	Skolen v/kontaktlærer	Iverksatt	Intern rutine.
«Carlsteen»-test i 4.-10.kl. Kartlegging språk	Skolen	Iverksatt	Intern rutine.
Nasjonale prøver	Skolen	Iverksatt	Nasjonale rutiner.
Test «Alle teller» 6.-10.kl.	Skolen	Iverksatt	Intern rutine.
1.trinn: Ekstra voksen ved oppstart	Skolen v/reaktor	Iverksatt	Intern rutine
Foreldremøte i barnehagen	Barnehagen v/styrer	Iverksatt	Foreldremøte gjennomføres for hele foreldregruppen 2 ganger i året, vår og høst. Egne foreldremøter for førskolegruppa. Avdelingsvise foreldremøter ved behov.
Tidlig kartlegging: Systematisk observasjon gjennom hele året.	Barnehagene	Iverksatt	Intern rutine.
Alle Med https://spesialpedagog.no/verktoy/allemed	Barnehagene	Iverksatt	Intern rutine. Observasjonsmaterieill benyttes. Brukes fast 1 gang i halvåret.
TRAS https://www.statped.no/laringsressurser/sprak-og-tale/tras/	Barnehagene	Iverksatt	TRAS er et observasjonsmateriale som består av et skjema med åtte områder som er av betydning for språkutvikling. Brukes fast 1 gang i halvåret. Intern rutine
Språk 4	Helsestasjonen	Iverksatt	Intern rutine.

8.3. Skadelig psykososialt miljø i barnehagen og skole

Mål: Alle barn skal trives og ha det trygt i barnehage og skole.

Tiltak: Systematisk arbeid for å legge til rette for god psykisk helse og sosial kompetanse i barnehage og skolen.

Tiltak for å sikre et godt psykososialt miljø i barnehage og skole	Ansvarlig avdeling/enhet	Status	Organisering/samarbeid
Oppfølging av mobbesaker i skolen	Skolen v/ rektor	Lovpålagt	Intern rutine.
Oppfølging av mobbesaker i barnehagen	Barnehagen v/styrer	Lovpålagt	Barnehagelovens §§ 42 og 43. Intern rutine. Plan for helsefremmende barnehager i Hattfjelldal kommune omhandler også dette.
Trivsels,- miljø og mestringstiltak på gruppenivå i skolen	Skolen v/rektor	Iverksatt	Barnevernstjenesten bidrar aktivt inn i miljøtiltak etter konkret forespørsel fra skolen, og etter kapasitet.
Samarbeidsmøte hjem-skole Utviklingssamtaler	Skolen v/rektor	Iverksatt Minimum 2 g pr år	Intern rutine.
Elevsamtaler	Skolen v/ kontaktlærer	Minimum 2 g pr år	Intern rutine
Tverrfaglig team på skolen	Skolen v/rektor	Iverksatt 1 gang pr måned	Egen rutine (i Compilo).Skole, PPT, skolehelsetjenesten og barnevernstjenesten. Bør revideres.
Tverrfaglig team i barnehagen	Barnehagen v/ styrer	Iverksatt 4 ganger i året	Egen rutine. Bør revideres. Barnehage, helsestasjon og barnevernstjenesten.
Zippy – Livsmestring i skolen https://vfb.no/produkter-og-tjenester/skoleprogrammer/zippy/	Skolen v/rektor	Iverksatt	Intern rutine (gjelder 1.-4.)
Passport- Livsmestring i skolen	Skolen v/rektor	Iverksatt	Intern rutine (gjelder 5.-7.)

https://vfb.no/produkter-og-tjenester/skoleprogrammer/passport/			
TL- Trivselsleder aktivitet for 1.-7.trinn	Skolen	Iverksatt	Intern rutine.
Trivselstiltak mellomtrinn («åpent klasserom» kl. 08.20 – kl. 08.30 og «inneordning» i langfriminutt)	Skolen v/rektor	Iverksatt	I samarbeid med elevråd
Trivselstiltak ungdomsskole (f.eks. inneordning)	Skolen v/rektor	Iverksatt	I samarbeid med elevråd
Elevråd	Skolen v/rektor	Iverksatt	Intern rutine.
Undervisning om psykisk helse på ungdomstrinnet	Psykisk helse- og rustjenesten	Iverksatt	Under avklaring Verdensdagen for psykisk helse markeres.
Skolelunsjer	Skolen	Iverksatt (Prøveordning)	Alle elever får lunsj 1 gang pr uke (oppstart høsten-25).
«Jeg vet» https://www.jegvet.no/	Ekstern ressurs	Ved behov	Gratis læringsressurs for barnehager og skoler om mobbing, vold, overgrep og barns rettigheter.
Tema på foreldremøter i barnehagen	Barnehagene v/styrer	Iverksatt	Ikke skriftlig rutine, men praktiseres. Ekstern ressurs- til inspirasjon: https://www.livetogsann.no/barnehage/
Systematisk arbeid for sosial kompetanse i barnehagen	Barnehagene v/styrer	Iverksatt	Intern rutine. Beskrivelse i Plan for helsefremmende barnehager i Hattfjelldal kommune.
Psykisk helse i barnehagen https://www.uis.no/nb/laringsmiljosenteret/forskning/psykisk-helse-i-barnehagen Alle barn skal oppleve seg inkludert og sett.	Barnehagene v/styrer	Iverksatt	Intern rutine. Beskrivelse i Plan for helsefremmende barnehager.
Helsestasjon for ungdom	Helsestasjonen	Behov	Under planlegging. Søkt tilskudd for styrking av helsestasjon.

8.4 Alvorlige krenkelser (psykisk og fysisk vold, seksuelle overgrep)

Mål: Barn skal ikke utsettes for psykisk - og fysisk vold eller seksuelle overgrep.

Tiltak: Forebygge, avdekke og beskytte barn fra vold og/eller overgrep.

Tiltak mot alvorlige krenkelser (psykisk vold,, fysisk vold, seksuelle overgrep)	Ansvarlig avdeling/enhet	Status	Organisering/samarbeid
Plassering utenfor hjemmet https://www.bufdir.no/barnevern/	Barnevernstjenesten	Lovbestemt på visse vilkår	Barnevernstjenesten/Barnevern- og helsenemnda https://www.bvhn.no/
Hjelpetiltak (frivillige/pålagte)	Barnevernstjenesten	Lovbestemt på visse vilkår	Barnevernstjenesten
Opphold på krisesenter https://www.krisesenter.com/ Helgeland krisesenter	Interkommunal tjeneste Kommunalsjef for Helse- og omsorg	Lovpålagt tilbud Ved behov	Samarbeidsavtale med Helgeland krisesenter. Vefsn er vertskommune.
Interkommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner	Kommunalsjef for Helse- og omsorg	Kommune- styrevedtak	Plan under revidering av krisesenteret? Helgeland krisesenter utarbeider nytt planforslag til medlemskommunene.
SANKS https://www.finnmarkssykehuset.no/fag-og-forskning/sanks	Spesialisthelsetjeneste	Retten til helsehjelp	Samisk nasjonal kompetansetjeneste- psykisk helse og rus
Interkommunal handlingsplan mot vold i nære relasjoner	Kommunalsjef for Helse- og Omsorg	Kommunestyrevedtak	Helgeland krisesenter utarbeider plan til medlemskommunene

Statens Barnehus https://www.statensbarnehus.no/	Ekstern ressurs	Ved behov	Søke råd og veiledning.
NOK Nordland https://noknordland.no/	Kommunalsjef for Helse- og Omsorg	Ved behov	Undervisning og opplæring ansatte. Søke råd og veiledning.
https://www.seksuellatferd.no/	Ekstern ressurs	Ved behov	Ressursside for fagpersoner. Om sunn seksuell utvikling og håndtering av bekymringsfull og skadelig seksuell atferd.
Barn som forgriper seg på barn https://www.helsenorge.no/psykisk-helse/problematisk-seksuell-atferd-barn-og-unge/	Ekstern ressurs	Ved behov	30-50% av alle overgrep mot barn og unge blir utført av andre barn og unge. Kompetanseheving ansatte? Info inn i skolene? Samarbeid med politiet?
Foreldreforberedende kurs (3 bolker)	Helsestasjonen	Iverksatt	Helsestasjonen Intern rutine.
EPDS kartlegging EPDS kartlegging helsestasjon	Helsestasjonen	Iverksatt	Intern rutine.
Foreldrepakken fra Stine Sofies stiftelse https://www.stinesofiesstiftelse.no/hva-vi-gjor/stine-sofie-foreldrepakke/	Helsestasjonen	Iverksatt	Intern rutine.
Filmen «I trygge hender» https://www.nsf.no/fg/helsesykepleiere/i-trygge-hender-0	Helsestasjonen	Iverksatt	Intern rutine.
Tidlig Inn	Helsestasjonen	Iverksatt	Intern rutine.
ICDP kurs foresatte	Helsestasjon og barnevern	Iverksatt Jevnlige tilbud	Helsestasjonen og barnevernstjenesten har kvalifiserte ICDP-veiledere og samarbeider om å avholde kurs.
«E e me» - i barnehage og skole Forebygging vold og seksuelle overgrep	Helsestasjonen	Iverksatt Gis på faste alderstrinn	Samarbeid mellom helsestasjonen og barnehagene/skolen.

https://xn--em-0iac.no/			Intern rutine.
«Jeg vet» https://www.jegvet.no/	Ekstern ressurs	Ved behov	Gratis læringsressurs for barnehager og skoler om mobbing, vold, overgrep og barns rettigheter.
Undervisning om psykisk helse på ungdomstrinn	Psykisk helse- og rustjenesten	Iverksatt	Under planlegging. I samarbeid med helsestasjonen.
Nettvett - undervisning	Skolen	Iverksatt	Samarbeid mellom skole og politi. Avtales fortløpende.
Samarbeidsforum vold og overgrep i samiske samfunn https://rvtsnord.no/samarbeidsforum-vold-og-overgrep-i-samiske-samfunn/	Ekstern ressurs	Ved behov	Samarbeidsforum vold og overgrep i samiske samfunn er et nasjonalt forum for å utvikle arbeidet mot vold og overgrep i samiske områder.
RVTS- opplæringskurs for ansatte i skole https://vsob.rvtsnord.no/	Skolen v/ rektor	Ikke aktiv bruk	Gjennomført tidligere, men ikke nå. Bruk av kurs må avklares. Bør gjeninnføres.
RVTS- opplæringskurs for ansatte i barnehage https://vsob.rvtsnord.no/	Barnehagen v/styrer	Planlegges gjeninnført	Har ikke vært i bruk de siste årene, men ønskes tatt inn i opplæringsrutiner for både fast ansatte og vikarer

8.5 Rusmiddelavhengighet hos omsorgspersoner (foreldre/foresatte) og hos barnet/ungdommen selv.

Mål: Barn og ungdom skal ikke utsettes for omsorgssvikt i familier med rus. Barn og ungdom skal ikke selv bli rusmiddelavhengige.

Tiltak: Forebygge og avdekke rusmiddelavhengighet hos foresatte. Avdekke og sette inn riktige tiltak når barn/ungdom lever i hjem med rus.

Forebygge at barn/ungdom eksperimenterer med rusmidler og setter sin utvikling i fare.

Tiltak mot Rusmiddelbruk/rusmiddelavhengighet hos	Ansvarlig avdeling/enhet	Status	Organisering
--	-----------------------------	--------	--------------

omsorgspersoner og hos barnet/ungdommen selv			
Plassering av barnet utenfor hjemmet https://www.bufdir.no/barnevern/	Barnevernstjenesten	Lovbestemt på visse vilkår	Barnevernstjenesten
Frivillige hjelpetiltak, f.eks. samtaler/veiledning <u>Familieråd og ICDP</u> Besøkshjem, Oppfølging i hjemmet/miljøterapi COS-P https://www.bufdir.no/familie/tilbud/cos/	Barnevernstjenesten	Lovbestemt på visse vilkår	Barnevernstjenesten
SANKS https://www.finnmarkssykehuset.no/fag-og-forskning/sanks	Eksternt tilbud Spesialisthelsetjeneste	Etter behov	Samisk nasjonal kompetansetjeneste- psykisk helse og rus.
AUDIT, Kartlegging skadelig bruk av alkohol og rus under graviditet.	Svangerskapsomsorgen	Etter behov	Svangerskapsomsorgen (Helsestasjonen) Intern rutine.
Poliklinisk oppfølging	Eksternt tilbud Spesialisthelsetjenesten	Rett til helsehjelp	Henvvisning fra lege.
Individuell oppfølging	Psykisk helse- og rustjenesten	Rett til helsehjelp	Lavterskel og etter henvisning. Rutine for kartlegging av barn i familien og oppfølging av disse?
Motiverende intervju https://www.helsedirektoratet.no/forebygging-diagnose-og-behandling/forebygging-og-levevaner/motiverende-intervju-mi	Psykisk helse- og rustjenesten Fastlege	Behov for økt kompetanse	Ingen i Hattfjelldal kommune har slik kompetanse.
SANKS	Ekstern ressurs Spesialisthelsetjenesten	Lovpålagt å ivareta samiske rettigheter	Avklare behov for rutine.

https://www.finnmarkssykehuset.no/fag-og-forskning/sanks		Etter behov	
Barn som pårørende-kontakt Barn som pårørende – rutine	Psykisk helse- og rustjenesten	Lovpålagt Iverksatt	https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/barn-familie-og-sosiale-tjenester/barn-som-paerørende/
Ansatte har tilstrekkelig kunnskap om rusbruk til å kjenne igjen signaler og avdekke skadelig bruk både hos voksne og barn/ungdom	Psykisk helse- og rustjenesten	Behov	Kompetanseheving på rusbruk (illegale stoffer) og rusmiddelavhengighet, både hos barn/ungdom og omsorgspersoner.
Rusforebyggende temakveld for ungdom og foreldre	Psykisk helse- og rustjenesten	Ikke aktivt Behov	God erfaring fra tidligere. Har ikke vært avholdt de siste årene. Ønskes gjeninnført.
Rusforebyggende tiltak for barn og unge	Psykisk helse- og rustjenesten	Ikke iverksatt Behov	Ruskonsulent og kommunepsykolog. Rusforebyggende tiltak er under planlegging. Samarbeid med skolen og ungdomsklubben aktuelt.
Kartlegging bruk av alkohol og rus under graviditet: AUDIT .	Svangerskapsomsorgen	Iverksatt	Svangerskapsomsorgen (Helsestasjonen). Intern rutine.
Alle barn får kunnskap i barnehage og skole https://www.blakors.no/ressursbank/barnehage/ https://www.blakors.no/ressursbank/barneskole/	Barnehage v/styrer Skolen v/rector	Ønskelig Behov for at barn får kunnskap	Barnehagen planlegger å innføre ny praksis for å samtale med barn om rus Skolen har ikke tatt stilling til dette pr dd.
AV OG TIL https://avogtil.no/ https://avogtil.no/tips-og-rad/rad-om-alkoholbruk-rundt-barn/	Ekstern ressurs Psykisk helse- og rustjenesten	Ønskelig Behov for holdningsarbeid i befolkningen	Bør Hattfjelldal satse på å bli en «Av og til»- kommune? https://avogtil.no/kommunesamarbeid/ Rusmiddelpolitisk handlingsplan.
SANKS https://www.finnmarkssykehuset.no/fag-og-forskning/sanks/kompetansetjeneste/	Ekstern ressurs Psykisk helse- og rustjenesten	Lovpålagt å ivareta samiske rettigheter	Formidler kompetanse innen psykisk helsevern og rus når det gjelder samiske pasienters særskilte behov for kultursensitiv diagnostikk og kulturelt tilrettelagde behandlingstilbud.

8.6 Alvorlige former for psykiske lidelser hos omsorgspersoner (foreldre/foresatte), alvorlig somatisk sykdom og andre belastende livshendelser i familier

Mål: Barn og ungdom skal ikke utsettes for omsorgssvikt.

Tiltak: Forebygge psykiske lidelser hos foresatte. Avdekke og sette inn tiltak når barn lever i familier med psykiske lidelser, alvorlig somatisk sykdom eller belastende livshendelser som svekker omsorgsevnen over tid.

Tiltak ved alvorlige former for psykiske lidelser, alvorlig somatisk sykdom eller andre belastende livshendelser i familier	Ansvarlig avdeling/enhet	Status	Organisering
Plassering utenfor hjemmet https://www.bufdir.no/barnevern/	Barnevernstjenesten	Lovbestemt på visse vilkår	Barnevernstjenesten Intern rutine
Frivillige hjelpetiltak, f.eks.: Besøkshjem, råd og veiledning Familieråd/familiesamtaler/nettverksmøte Oppfølging i hjemmet	Barnevernstjenesten	Lovbestemt på visse vilkår	Barnevernstjenesten Intern rutine
Inkluderende fritids-aktiviteter	Ikke avklart	Behov	Må avklares
Snakke med barn – samtaleferdigheter hos ansatte https://www.snakkemedbarn.no/	Kommunalsjef for Oppvekst og Kultur Kommunalsjef for Helse- og Omsorg		Alle ansatte som møter barn og unge i sitt arbeid trenger god kompetanse.
Barn som pårørende-kontakt Barn som pårørende – rutine	Psykisk helse- og rustjenesten	Lovpålagt Iverksatt	https://hattfjelldal.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/barn-familie-og-sosiale-tjenester/barn-som-parorende/

https://korus.no/verktoy-og-kartlegging/barnespor-for-barn-som-paaroerende https://www.barnespor.com/barnespor-1	Eksterne ressurser		
Kartlegging depresjon etter fødsel EPDS https://www.helsebiblioteket.no/innhold/lenker/psykisk-helse/skaringsverktoy/epds-edinburgh-postnatal-depression-score	Helsestasjonen	Iverksatt	Svangerskapsomsorgen og Helsestasjonen. Intern rutine.
Barn får kunnskap i barnehage og skole	Ikke avklart	Behov	Må avklares.

8.7 Andre skadelige omsorgsformer

Mål: Barn og ungdom skal ikke utsettes for omsorgssvikt.

Tiltak: Forebygge ulike former for omsorgssvikt.

Avdekke når barn lever i familier med skadelige omsorgsbetingelser.

Tiltak ved skadelige omsorgsformer (ulike former for omsorgssvikt)	Ansvarlig avdeling/enhet	Status	Organisering
Plassering utenfor hjemmet https://www.bufdir.no/barnevern/	Barnevernstjenesten	Lovpålagt på visse vilkår	Barnevernstjenesten Intern rutine.
Frivillige hjelpetiltak, f.eks.: Familieråd Besøkhjem, råd og veiledning Oppfølging i hjemmet/miljøterapi	Barnevernstjenesten	Lovpålagt på visse vilkår	Barnevernstjenesten Intern rutine

Samtalekompetanse med barn og foreldre når det foreligger bekymring	Barnevernstjenesten	Grunnkompetanse gjennom høyskoleutdanning.	Barnevernstjenesten Vurdere spesialkompetanse i form av kurs/utdanning.
COS-P https://www.bufdir.no/familie/tilbud/cos/	Barnevernstjenesten	Brukes noe , men ikke i sin helhet (trygghetssirkelen)	Barnevernstjenesten Flere bør sertifiseres som COS-veiledere
Barnesamtaler	Kommunalsjef for Oppvekst- og Kultur / og Helse- og Omsorg	Behov for kompetanseheving og jevnlig kursing	Alle som møter barn og unge gjennom sitt arbeid har behov for tilstrekkelig kompetanse i å samtale med barn.
Samtalekompetanse med både barn og foreldre ved bekymring https://korus.no/verktoy-og-kartlegging/den-nodvendige-samtalen Snakke med barn – samtaleferdigheter hos ansatte https://www.snakkemedbarn.no/	Kommunalsjef for Oppvekst -og Kultur	Behov for kompetanseheving og jevnlig kursing	Alle ansatte i skoler, barnehager, helsestasjon, barnevern, ungdomsklubb mv.
«E E ME». Barn får kunnskap gjennom opplæring og program i barnehage og skole https://xn--em-0iac.no/	Helsestasjonen	Iverksatt	Helsestasjonen i samarbeid med skole og barnehager. Intern rutine
EPDS-kartlegging	Helsestasjonen	Iverksatt	https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten
ICDP kurs foresatte. Prosjekt Foreldrestøttende tiltak	Kommunalsjef for Oppvekst er ansvarlig for prosjektet.	Iverksatt Prosjekt pågår og ledes av barnevernleder	Hittil helsestasjonen og barnevernstjenesten i samarbeid. Eget prosjekt i perioden 2025-2027 med tilskudd fra Bufdir. Ped.ledere i barnehagen under sertifisering 2025/26. NAV og barnevernstjenesten avholder kurs vinteren-26.